

Nieuwsbrief 3

januari 2015

Frisse Start, dat is vanaf januari 2015 de naam van het project Begeleiding Startende Leraren (BSL) in de regio Noord-Holland en Zuidelijk Flevoland. De naam staat voor wat we beogen met het project: samen met de scholen een frisse, succesvolle start creëren voor beginnende leraren in het voortgezet onderwijs!

Het landelijke project BSL is in 2014 in heel Nederland van start gegaan. Er is de afgelopen maanden hard gewerkt en veel scholen zijn inmiddels betrokken bij de verschillende trajecten en projecten.

Naast de tweemaandelijks nieuwsbrief *Frisse Start* verschijnen er binnenkort twee (digitale) *Frisse Start* brochures met informatie over de trajecten en de resultaten in de regio tot nu toe. Daarnaast wordt er hard gewerkt aan een landelijke website, waarmee we informatie kunnen uitwisselen en goede praktijken kunnen delen met andere regio's. U leest er meer over in de volgende nieuwsbrief.

Wilt u reageren of heeft u vragen? U kunt de projectorganisatie bereiken via Marijke Blom: m.h.blom@vu.nl

Marcelle Hobma en Jorien Vollaard
Projectleiders Frisse Start (BSL NH/ZF)

In deze editie

<i>Projectorganisatie Frisse Start – wie zijn we?</i>	2
<i>Frisse Start conferentie 1 oktober 2014: publicatiebundel verkrijgbaar</i>	3
<i>Begeleiding Startende Leraren (BSL): wat doen we?</i>	4
<i>Professionele Leergemeenschappen (PLG)</i>	6
<i>Verschillende projecten: afstemming en samenwerking</i>	6
<i>Agenda</i>	7
<i>Projectorganisatie Frisse Start – samenstelling teams en betrokken scholen</i>	8

Projectorganisatie Frisse Start: wie zijn we?

Voor Frisse Start ontwikkelen de vier lerarenopleidingen van VU, UvA, Inholland en HvA samen met de scholen driejarige inductieprogramma's voor starters én trainingen voor hun begeleiders.

De directeurs van de ULO vormen samen met vertegenwoordigers van de samenwerkingsverbanden Opleidingsscholen de stuurgroep. Er zijn door de stuurgroep twee projectleiders aangesteld, Marcelle Hobma en Jorien Vollaard (als vervanger van Marjan van Roozendaal), die samen met een projectgroep aan de verschillende deeltrajecten werken. De projectgroep bestaat uit vertegenwoordigers van de vier lerarenopleidingen, vier vertegenwoordigers vanuit de scholen in de regio en uit onderzoekers van VU en UvA.

De projectgroep Frisse Start

Anja Swennen, Mandy Eggerding, Marijke Blom, Els Scheringa, Lieke Kievits, Jorien Vollaard, Jeroen Bergamin, Henk Brouwer, Marcelle Hobma, Deborah Roorda, Frederike Westra, Thomas Jager.

Niet op de foto: Jurrien Dengerink, Saskia Ligthart en Hans van der Linden.

In 2014 zijn we gestart met 23 scholen, in 2015 willen dat aantal minimaal verdubbelen. De projectleiders worden op het terrein van financiën, communicatie en secretariaat ondersteund door medewerkers van de VU.

Zie de laatste pagina voor meer informatie over de samenstelling van de verschillende teams én de scholen die sinds 2014 betrokken zijn.

Frisse Start conferentie 1 oktober 2014: publicatiebundel verkrijgbaar

Een belangrijk moment in de opstartfase van het project was de startconferentie die op 1 oktober plaats vond op het IJburg College in Amsterdam. Een bijeenkomst met lezingen van onder andere Aart Bontekoning over het belang van samenwerking tussen de generaties en Chantal Kessels over de ontwikkeling van een aanbodgerichte naar een vraaggestuurde aanpak voor het begeleiden van starters: “Kijk wat docenten nodig hebben, bedenk het niet voor ze”.

Scholen uit de regio deelden hun opzet van meerjarige inductiearrangementen en er waren diverse workshops. De opkomst was groot met 180 deelnemers en de reacties op het programma waren positief. Van de bijdragen van de sprekers is een publicatiebundel gemaakt.

Heeft u interesse in de conferentiebundel van 2014? Neem dan contact op met Marijke Blom, m.h.blom@vu.nl.

Publicatiebundel Frisse Start conferentie oktober 2014

Begeleiding Startende Leraren (BSL): wat doen we?

Het ministerie van OCW subsidieert in tien regio's in Nederland projecten BSL, waaronder Frisse Start in Noord-Holland en Zuidelijk Flevoland. Doel is het bevorderen van een snellere professionele groei bij startende leraren en het reduceren van de uitval.

Binnen Frisse Start onderscheiden we drie trajecten.

1. Inductie-arrangementen

Doel hiervan is om goede condities te creëren voor startende leraren én om te zorgen dat zij gedurende de eerste drie jaar van hun carrière adequaat - en op maat - begeleid worden.

2. Onderzoek Starters door Rijksuniversiteit Groningen (RUG):

Starters worden gedurende drie jaar geobserveerd met het ICALT-instrument. De Rijksuniversiteit Groningen (RUG) doet onderzoek naar de resultaten. De school ontvangt € 2.000,- per deelnemende starter.

3. Aanvullend Onderzoek UvA en VU

In het kader van het project wordt door de UvA en de VU aanvullend onderzoek verricht. De UvA richt zich daarbij vooral op de starters zelf en de VU heeft de projectgroep(leden) als object van én participant in het onderzoek.

Onderstaand worden de trajecten verder toegelicht.

Inductie-arrangementen (traject 1)

Wat zijn goede condities voor een startende leraar én welke begeleidingsprogramma's zijn geschikt en effectief voor het bevorderen van de (professionele) ontwikkeling? Samen met de scholen willen we een leerlijn creëren die niet stopt bij de diplomering maar drie jaar langer doorloopt. Voor de begeleiders - en in een later stadium voor schoolopleiders - ontwikkelen we trainingen.

Programma's voor starters

De coaches uit de 23 participerende scholen zijn geïnterviewd over condities en programma's en komende periode gaan we in gesprek met leidinggevend en starters. We doen bronnenonderzoek, we starten, volgen en evalueren experimenten en we organiseren kennisdeling.

Programma's voor begeleiders

Binnen de opleidingsscholen worden begeleiders van studenten al jarenlang geschoold. Dat geldt in mindere mate voor begeleiders van starters. Samen met de scholen inventariseren we welke programma's er zijn en welke elementen geschikt zijn voor een basaal programma 'Begeleiden van starters'. We volgen en evalueren trainingen voor begeleiders en organiseren kennisdeling.

In het voorjaar van 2015 publiceren we de eerste resultaten. In 2017 verwachten we een gezamenlijk onderbouwd beeld te hebben van adequate inductie-arrangementen en trainingen voor begeleiders van (een) Frisse Start.

Onderzoek Starters door Rijksuniversiteit Groningen (traject 2)

De RUG doet de komende jaren onderzoek naar de professionele ontwikkeling van starters. De starters worden drie jaar lang geobserveerd met behulp van het ICALT. Leerlingen en starters zelf vullen jaarlijks een digitale vragenlijst in. De school ontvangt € 2.000,- per deelnemende starter.

Opleiden observatoren

In 2014 zijn in onze regio 25 observatoren opgeleid: leden uit de projectgroep en collega's uit het werkveld. We zijn ook gestart met het opleiden van observatoren op de scholen.

SG De Meergronden in Almere stuurde ons deze reactie op de training door de RUG:

“Met deze mail wil ik je hartelijk bedanken voor de training die je gisteren op De Meergronden hebt gegeven. De deelnemers waren heel enthousiast en vonden het heel waardevol om te spreken over ‘onderwijs’ gericht op pedagogische- en didactische vaardigheden. De wijze waarop jij de training hebt gegeven hebben de deelnemers als heel prettig ervaren. Je hebt alle vragen van de mensen kunnen beantwoorden. Het maken van afspraken verliep soepel en prettig.

Als schoolopleider vind ik het heel waardevol dat het hele MT (inclusief rectoren) nu getraind is om met de lijst te kunnen kijken. Hoewel er nog wel aandachtspunten zijn die in vervolggesprekken aan de orde zullen komen.

Ik hoop dat jij het ook als prettig en zinvol hebt ervaren. Nogmaals mijn hartelijke dank ook namens alle deelnemers.

*Met vriendelijke groet,
Fanny Rietveld (schoolopleider De Meergronden)*

Observaties van starters

Najaar 2014 zijn op 23 scholen in totaal 117 starters geobserveerd. De resultaten worden onderzocht door de RUG. In de meeste gevallen zijn de observaties goed verlopen.

Klachten zijn er ook: de starters en hun begeleiders zijn niet altijd goed geïnformeerd over de observaties en dat heeft geleid tot verwarring en frustratie. Een oorzaak hiervan is dat het ICALT-instrument wordt ingezet vanuit meerdere projecten met verschillende doelen. Meer helderheid hierover én een betere communicatie zijn dus belangrijke verbeterpunten voor 2015. In de brochure Frisse Start die eind januari verschijnt is een overzicht opgenomen van meest gestelde vragen en antwoorden.

Aanmelding scholing observeren met ICALT

We streven er naar om dit jaar 25 nieuwe scholen bij het project te betrekken én om per school/scholengroep een aantal begeleiders op te leiden tot observator. Daarnaast is het mogelijk om kosteloos de scholing ‘Begeleidingsvaardigheden’ te volgen.

Heeft u interesse? Stuur dan een mail naar Marijke Blom, m.h.blom@vu.nl en wij nemen snel contact met u op.

Aanvullend Onderzoek door UvA en VU (traject 3)

De UvA doet onderzoek op het gebied van stress en welbevinden, namelijk naar de impact van gebeurtenissen in de klas op het ontstaan en naar de waarde van zelfreflectie (middels een dagboek) bij het reduceren ervan. In 2014 zijn het onderzoeksvoorstel en de instrumenten (een app en een dagboek) verder uitgewerkt. In 2015 vindt eerst een pilot plaats om de instrumenten te testen en in het najaar start het hoofdonderzoek.

De VU doet onderzoek naar expertiseontwikkeling in een 'community of practice begeleiding startende leraren'. De projectgroep vormt het onderzoeksobject en participeert zelf ook in het onderzoek. In 2014 is het onderzoeksvoorstel verder uitgewerkt en hebben er interviews met betrokkenen en geluidsopnames van vergaderingen plaatsgevonden. Ook is er een vragenlijst ontwikkeld. In 2015 worden de eerste resultaten gepresenteerd. Het onderzoek wordt gecontinueerd en de onderzoekers ontwikkelen een instrument voor peiling van het effect van expertise-ontwikkeling.

Professionele Leergemeenschappen (PLG)

Met een aparte subsidie zijn er in 2014 ook vier Professionele Leergemeenschappen (Alfa, Gamma, Bèta en Alfa-Gamma) van start gegaan in onze regio. De PLG's bestaan uit ongeveer 15 docenten en twee vakdidactici/onderzoekers. Het doel is samen onderzoeken, leren en ontwikkelen: hoe kan onderwijs effectiever en hoe kun je als leraar daarin het verschil maken? De resultaten worden gepubliceerd in de nieuwsbrief Frisse Start en in vaktijdschriften.

Verschillende projecten: afstemming en samenwerking

Het begeleiden van startende leraren is een 'hot issue' voor het ministerie. Er zijn dan ook tal van projecten die zich hierop richten met subsidie van OCW. Het ICALT-instrument blijkt in meerdere projecten ingezet te worden voor uiteenlopende doeleinden.

In de volgende nieuwsbrief hopen we een overzicht te presenteren van de verschillende projecten, doelen, beoogde opbrengsten én de overlap daartussen. Frisse Start streeft naar een optimale samenwerking en afstemming met de verschillende projecten in Amsterdam en de regio.

Agenda

5 februari 2015: Conferentie Voor een Amsterdamse Klas, Terug met dat Tekort

Op 5 februari vindt een conferentie plaats van het project Terug met dat Tekort, een initiatief van de gezamenlijke Amsterdamse scholen voor voortgezet onderwijs. Op de conferentie is onder meer aandacht voor de analyse van de Amsterdamse arbeidsmarkt voor leraren en voor de lancering van de website voor een Amsterdamse klas. Naast lezingen zijn er ook workshops. Geïnteresseerden kunnen zich opgeven bij www.terugmetdattekort.nl/conferentie

26 en 27 maart 2015: VELON congres

Op 26 en 27 maart vindt het Congres voor Lerarenopleiders 2015 'De Kunst van het opleiden' plaats in Papendal te Arnhem. Het congres is bedoeld voor iedereen die betrokken is bij het opleiden en/of professionaliseren van leraren: opleiders in lerarenopleidingen, opleiders in scholen, betrokkenen bij professionalisering van leraren en lerarenopleiders, en leidinggevendenden, politici en beleidsmakers.

Op dit congres wordt in meerdere workshops aandacht besteed aan de begeleiding van startende leraren. Vanuit Frisse Start presenteren we informatie over het VU-onderzoek 'Expertise-ontwikkeling in een community of practice.'

Voor meer informatie: www.lerarenopleider.nl

April 2015, Landelijke conferentie Begeleiding Startende Leraren

De kans is groot dat er in april 2015 een landelijke conferentie georganiseerd wordt in Amersfoort over allerlei aspecten van het begeleiden van startende leraren. Meer nieuws volgt.

Projectorganisatie Frisse Start

Stuurgroep

Dominicus Kamsma	Directeur Onderwijscentrum VU
Ineke Schaveling	Directeur UvA-ILO en UPvA
Monika Defourny	Sectordirecteur Martinuscollege (ROWF)
Roy de Haan	Directeur Huygens College (ZAAM)
Vacatures	Voor subregio's NHN en ZFL

Projectgroep

Jeroen Bergamin	Esprit, 4 ^{de} gymnasium
Mandy Eggerding	AAOS, Arte College
Lieke Kievits	ROSA, Alkwin College
Hans van der Linden	ROWF
Henk Brouwer	HvA
Thomas Jager	Inholland
Els Scheringa	VU
Frederike Westera	UvA
Jurrien Dengerink	VU (<i>onderzoeker</i>)
Anja Swennen	VU (<i>onderzoeker</i>)
Deborah Roorda	UvA (<i>onderzoeker</i>)
Train the trainer-groep	<i>In wording</i>

Projectleiders en projectondersteuning

Marcelle Hobma	Projectleider	m.m.g.m.hobma@vu.nl
Jorien Vollaard	Projectleider a.i. <i>Vervanging Marjan van Roozendaal</i>	jorienvollaard@euronet.nl
Marijke Blom	Projectsecretaris	m.h.blom@vu.nl
Saskia Ligthart	Communicatie	s.a.ligthart@vu.nl

Betrokken scholen 2014-2015

SCHOLENGROEP	SCHOOL
ROSA	Herbert Vissers College
	Haemstede Barger mavo
	Alkwin College
	Herman Wesselink College
	Amstelveen College
NOA	Caland lyceum
	Hyperion
AAOS	OSG De Meergronden
AONHW	CSG Jan Arentzs
	Petrus Canisius College
	Eerste Christelijke Lyceum
ROWF	Atlas College
	Martinus College
SOVON	Berger Scholengemeenschap
	Stedelijk Dalton College
	<i>Corderius College</i>
	<i>Alberdink Thijm (AT scholen)</i>
	<i>Laar & Berg (AT scholen)</i>